

Derasja uitgesproken door rabbijn Clary Rooda op Tweede Dag Rosj Hasjana, 26 september 2014, in de LIG Amsterdam

Ik weet niet hoe het u vergaat deze dagen, maar ik ervaar een enorme discrepantie tussen binnen en buiten. Het is heerlijk hier met elkaar in sjoel te zitten en onze vertrouwde gebeden en melodieën te horen. Maar als ik terug fiets naar huis, is het contrast met de buitenwereld groot. Het gewone leven gaat door en de meeste mensen hebben er geen weet van dat het Joods Nieuwjaar is. En dat terwijl wij de geboortedag van de wereld vieren: *hayom harat olam*. Je zou verwachten dat Rosj Hasjana een universeel feest is dat door iedereen wordt gevierd, maar het is een typisch joodse aangelegenheid.

Dat roept de vraag op hoe wij ons verhouden tot die andere, niet-joodse, wereld. De Engelse oud-operrabbijn Jonathan Sacks zegt hierover: „Het mens-zijn gaat vooraf aan onze particuliere, bijzondere identiteit.” In de eerste plaats zijn we dus mensen, en in de tweede plaats joods. Maar daarmee staan we ook voor een dilemma: hoe verhouden die twee kanten zich in ons leven? Welke keuzes maken we? En welke plaats neemt het Jodendom in?

Voor ons geen oliebollen, champagne en vuurwerk. Wij beginnen aan de *asèret jemé tesjoewa*, de tien dagen van inkeer, van terugkeer. Traditioneel wordt tesjoewa gezien als terugkeer naar het pad van halacha, terugkeer naar de Eeuwige en de mitswot. Voor mij is tesjoewa een bijna dagelijks proces, het is de reflectie op mijn handelen, op mijn relatie met anderen. Deze tien dagen maken het nog intenser, juist omdat ze afgebakend zijn in tijd. Tesjoewa is de geestelijke schoonmaak. Was ik echt integer in mijn handelen? Waren mijn intenties zuiver? Ging het mij werkelijk om de ander of speelde mijn eigenbelang een grotere rol?

Het woord *tahor*, zuiver, is een kernwoord in dit proces. In de Tora wordt als doel van Jom Kipoer genoemd: „(...) opdat jullie van al je zonden gereinigd worden en de Eeuwige weer rein tegemoet kunnen treden.” (Wajikra/Leviticus 16:30) Een zin waarin twee keer het woord *tahor* wordt gebruikt. Terugkeren naar onze puurheid, daar gaat het om. In het ochtendgebed danken we de Eeuwige voor onze ziel: „*Elohaj, nesjama sjènatata bi tehora hie* / Eeuwige, de ziel die u mij heeft gegeven is zuiver.” Maar verderop in de liturgie staat: „*wetaher libénoe le’ovdecha be’emet* / maak ons hart zuiver zodat we u in alle oprechtheid kunnen dienen.”

Blijkbaar raakt ons hart in de loop der tijd verontreinigd, maar onze ziel is de pure plek waar we altijd naar terug kunnen gaan. Tesjoewa is terugkeren naar dat meest zuivere deel van onszelf. In dat proces van grote reiniging keren we eerst naar binnen, naar onszelf, maar uiteindelijk gaat het niet om mijn ‘ik’. Wij zijn afhankelijk van anderen en van de wereld om ons heen. De focus is niet gericht op onszelf, maar op buiten, op de mensen, de dieren en de natuur om ons heen.

Het proces van tesjoewa leert ons dat verandering mogelijk is. Rabbijn David Hartman zegt hierover: „De essentie van tesjoewa is de overtuiging dat het verleden niet de toekomst bepaalt. Tesjoewa gaat over de mogelijkheid tot verandering.” (Ha’arets, 29 september 2000) In die zin kun je de basisklinkers van het woord *sjana*, sijn-noen-hé, ook lezen als *sjonèh*, verandering, iets dat anders is dan het voorgaande. Rosj Hasjana biedt ons elk jaar weer een nieuw begin. Zonder zelfonderzoek, zonder het proces van *chesjbon hanefesh*, is verandering niet mogelijk. Het concept van tesjoewa, van inkeer, is krachtig. Het laat zien dat verandering mogelijk is, ondanks ons cynisme dat we daar niet toe in staat zijn.

Hoe vaak zeggen we niet: „Volgend jaar zal alles anders zijn.” Maar volgend jaar is NU. “*Uwetuvo mechadesj bechol jom tamid ma’asé berésjiet* / in zijn goedheid vernieuwt de Eeuwige elke dag opnieuw de werken van zijn schepping.” Elke dag hebben we de mogelijkheid andere keuzes te maken. Om een ander pad in te slaan. Iemand met andere ogen te zien. Rosj Hasjana spoort ons aan die stap te zetten. De vraag is dus: „*ma nisjtana hasjana hazot* / wat maakt dit jaar anders dan het voorgaande?”

Het geluid van de sjofar roept niet alleen op tot tesjoewa. Er klinkt ook de sjofar in door die geblazen werd op *Har Sinai*, de berg Sinaï. En we zullen de sjofar opnieuw horen als de komst van de *masjiach* (messias) wordt aangekondigd. De roep van de sjofar herinnert ons aan onze taak om de messiaanse tijd dichterbij te brengen. Wij zijn partners van de Eeuwige in het proces van *tikkoen olam*. Onze daden doen er toe. De wereldproblemen kunnen we niet oplossen, maar op kleine schaal kunnen we het verschil maken door te doen wat in ons vermogen ligt.

Dat brengt mij terug naar de vraag hoe onze specifieke, joodse identiteit zich verhoudt tot onze universele menselijkheid. De messiaanse tijd is een tijd waarin *alle* mensen vrij zijn en er vrede is over de *hele* aarde. Ik denk dat wij daarom elk jaar opnieuw de geboorte van de wereld vieren, om ons te herinneren aan onze taak voor de *gehele* mensheid. In de eerste plaats zijn wij mens, in de tweede plaats joods. Maar het is juist dit joodse deel dat ons aanspoort tot handelen, om het verschil te maken.

Deze dagen trekken wij ons terug in onze gemeenschap. De gebeden dragen mij en tillen me boven het gewone leven uit. De melodieën en de stem van de sjofar maken de weg naar binnen vrij, naar mijn meest zuivere deel. Aan het eind van deze dagen kan ik, met nieuwe kracht en nieuw vertrouwen, de stap naar buiten zetten.

Sjema kolénoe. Moge haKadosj Baroech Hoe onze gebeden in liefde ontvangen. Moge Hij ons in staat stellen Zijn licht en liefde te laten stralen in deze wereld. En moge Hij ons de moed geven om daadwerkelijk te veranderen, zodat onze daden het ideaal van *tikkoen olam* echt dichterbij brengen.

Sjana Tova!